

Una petita història ...

Salvador Calatayud Caldés, impressor-maquinista d'ofici, inicià l'any 1913 l'aventura de fundar una impremta, l'anomenada 'La Moderna de Calatayud y Cía'. El jove Salvador deixà la seva tasca de treballador començada tres anys enrera, el 1910, a la Impremta de Dalt, l'anomenada 'La Sinceridad', per fer cas a una oferta d'uns militants del Partit Republicà. Així canvià can Marquès del carrer de Sant Bartomeu per una nova impremta al carrer de sa Lluna, inicialment amb seu a l'edifi que avui és el comerç de can Toni Reia. L'objectiu inicial no era ni molt menys crear un periòdic propi i durant els primers anys la Impremta de Baix només treballava publicacions d'encàrrec, com 'El Pueblo', de tendència d'esquerres, de 1913 a 1915, i el popular 'En Xerrim' a partir de 1917, setmanari satíric i d'humor que té molta acceptació. Preu de l'exemplar: 15 cèntims. Una vegada consolidada l'empresa, que sobretot es dedicà a impresos de tot tipus i també a donar sortida a qualque llibre, en Salvador Calatayud decideix fer el seu propi setmanari, 'La Voz de Sóller', que competirà amb el ja veterà 'Sóller'. El primer número surt d'impremta el primer dissabte de l'any 1924, el 5 de gener, i la seva principal característica física n'és la seva gran mesura 'tabloide': 37'5 per 54 centímetres (el doble de tamany del 'Sóller'). La periodicitat setmanal, els dissabtes ja ben entrat el matí; el preu de 15 cèntims, que no variarà durant els seus catorze anys d'existència; i el format a cinc columnes i quatre pàgines són les demés característiques d'aspecte d'aquesta nova publicació. Lema del periòdic: l'amor. La capçalera de 'La Voz de Sóller' es subtitulava periòdic independent i en la seva primera i doble editorial, baptiada amb el genèric de 'El momento' feia una enumeració de propòsits: desestimar lo dolent i xapucer, retratar la vida quotidiana de la ciutat, acceptar l'opinió de tothom, emparellar lo útil amb lo agradable, combatre el caciquisme i -destacat amb majúscules- tenir com a lema l'amor. La línia editorial és nombrosa, valenta i clara, i molt ficada en política. Precisament l'altra primera doble editorial alaba l'inici del nou Directori Militar de Primo de Rivera, criticant l'expolítica anterior de Madrid. Però la majoria d'editorials 'El momento', els primers publicats a portada, fan referència i comentari a la política local. Així 'La Voz de Sóller' no té cap rua en criticar obertament al batle del moment perquè aquest els ha censurat tota una crònica de ple, havent de sortir 100 centímetres de periòdic en blanc -dues columnes senceres-. Així no té cap rua, una setmana després, a criticar el governador del moment que qualifica els regidors sollerics d'analfabets culturals i ve a Sóller a destituir a tota la corporació municipal. Així no té cap rua en criticar, setmanes després, al secretari de l'Ajuntament i demana la seva dimissió perquè no es pot consentir que en públic, a una sessió de ple, un funcionari parli malament a la primera autoritat... 23'50 pessetes pels cavalls de l'Ajuntament. Però deixem la política i anem a subratllar algunes quotidianitats de l'any 1924 que ens poden pinzellar un poc com es vivia a Sóller. La sessió plenària del 2 de gener, la primera cronicada, aprova una factura de 23'25 pessetes per reparar els guarniments dels cavalls, l'Ajuntament de llavors encara va en carro. Un solleric vol la concessió exclusiva de treure arena dels torrents i es compromet a pagar cada any 150 pessetes. El plenari ho desestima argumentant que tothom hi té dret. El vapor Heinrich Seuld de Cardiff du carbó anglès i el descarrega als molls del Port. L'any 1924 l'Escorxador de Sóller funciona a ple rendiment. En un any es maten 4.370 xots, 3.493 aus, 1.330 conills, amb un total de 10.318 animals sacrificats perquè també abunden els cabrits, els vedells i els porcs. Sóller té un 35 per cent d'analfabets. Es sol·licita a l'Ajuntament un cinema a l'aire lliure ben en mig de

Plaça i aquest ho desestima argumentant que la plaça major té altres destins socials més prioritaris. Recordem que en aquells temps el mercat es feia al voltants de l'alameda. Etc. Vuit anys després, vuit pàgines més. Els anys republicans, iniciats després de les eleccions locals del 1931 que acaben amb la monarquia d'Alfonso XIII, coincideixen en ser els anys d'or de 'La Voz de Sóller'. Amb vuit anys a les espatlles es passa de les quatre pàgines inicials a les 10-12 setmanals on la publicitat és el gran suport de la publicació. Se n'arriba a acaramullar tanta que el setmanari surt amb dues portades: la primera, la pàgina 1, plena de publicitat i la segona, la pàgina tres, la informativa. La moguda és tan forta que s'ha d'insistir als col·laboradors i anunciants que es duguin els originals amb promptitud, tancant així i tot la recepció per a últims esdeveniments i petits anuncis el mateix dia de sortida, dissabte, a les 9 del matí. Urbano Rosselló, Antoni Socies, Damià Ozones i Miquel Gayà Sitjar són col·laboradors habituals, així com la ploma del fill del fundador: Josep Calatayud Jofre. Però arriben mals moments, són els dos últims anys de la publicació, 1936 i 1937, anys de tensions socials i de l'inici de la Guerra Civil. Ridícules aportacions dels acaudalats sollerics. Un mes després comença la costa amunt per a la publicació de Salvador Calatayud i per a moltes altres. L'investida d'en Franco porta més censura periodística, ara és prèvia en lloc de posterior, i les matèries primes comencen a minvar, el paper comença a escassejar i és de mala qualitat. El número posterior al cap d'estat militar 'La Voz de Sóller' només pot imprimir vuit pàgines, però així i tot una encara valenta editorial es posiciona sobre les conseqüències de la Guerra Civil a Sóller. La columna 'Ante el momento' i titulada 'Cumplamos todos con nuestro deber' destaca l'entusiasta disposició de la joventud masculina i femenina mobilitzant-se en defensa del tresor espiritual encapsalat per en Franco, però no pren partit. I en un capítol local prou important sí que l'editorial envesteix amb la ploma: és quan qualifica de ridícules les donacions pro-guerra dels acaudalats sollerics, raonant-lis a continuació que els qui exposen la seva vida a primera línia en defensa de la societat no són els qui hi viuran més comodament. S'acaba el paper i s'avarien les màquines. Mentrestant, arriba el calvari per a la impremta de Salvador Calatayud. La reducció a vuit pàgines avinva a sis i finalment a quatre. La mala qualitat del paper, quasi estrassa, provoca una pèssima impressió. A la vegada, part del personal de taller i quasi la totalitat de l'equip redactor està mobilitzat. No queda més remei que demanar als col·laboradors que facin els articles curts i, posteriorment deixar de publicar publicitat, creant-se paral·lelament un problema econòmic. 'La Voz de Sóller' agonitza el 23 d'octubre per culpa de la matèria prima, el paper, veient-se obligat a reduir el format a la meitat perquè s'han acabat les existències. El 18 de desembre hi ha una avaria a les màquines i la primera setmana d'any nou 'La Voz' ja no surt al carrer. Acaba un esforç periodístic de 14 anys, el de Salvador Calatayud. El fundador de sa Impremta de Baix seguí amb les tasques impresores i l'empresa tení continuïtat en mans del fill Pep i després del nét Salvador, fins l'any 1994. Actualment segueix essent una empresa familiar dirigida per els fills de'n Salvador, Pep i Sebastià, qui han substituït el sistema d'impressió antic per les noves tècniques, per poder seguir garantint es cobriment de les necessitats gràfiques dels clients.

AUTOR: *Jaume Albertí*